

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Класичного приватного університету
доктору наук з державного управління,
професору Павлу ПОКАТАЄВУ*

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук з державного управління, доцента кафедри публічного управління та землеустрою Інституту управління

Набоки Катерини Олександрівни

на дисертаційну роботу **Сінгуцького Олександра Вікторовича** на тему «*Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні*», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дослідження

Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні є важливим елементом для забезпечення сталого економічного зростання, створення робочих місць та зміцнення міжнародного іміджу країни. Туризм є одним із найбільш швидкозростаючих секторів світової економіки. Відсутність сучасних механізмів підтримки галузі, зокрема, в умовах воєнних дій та пандемії COVID-19, обмежує спроможність туристичної галузі адаптуватися до змін і розвиватися. Також відмічається недостатня привабливість для інвесторів, викликана нестабільним податковим середовищем та відсутністю ефективних стимулів, що ускладнює залучення фінансових ресурсів та потребує трансформації. Для ефективного розвитку галузі необхідна сучасна, комплексна та добре скоординована державна політика, яка б враховувала сучасні виклики, зокрема, глобалізацію, цифровізацію та зростаючу конкуренцію на міжнародному рівні.

Таким чином, формування та реалізація ефективної державної політики розвитку туризму в Україні є важливим фактором для соціально-економічного розвитку країни, що потребує комплексного підходу, включаючи стратегічне планування, фінансування, партнерства між державним і приватним секторами, а також розвиток інфраструктури та людського капіталу.

Дисертація Сінгуцького Олександра є своєчасною та відповідає потребам розвитку науки й практики публічного управління та адміністрування в умовах надскладної ситуації воєнного стану і подальшого повоєнного відновлення України. Можна погодитися із висновком автора, що пріоритетна роль держави в туристичному секторі визначається під час регулювання криз шляхом розвитку рекреаційних зон, туристичних кластерів, спеціальних економічних зон тощо. Прикладом актуальності антикризового управління галузі є сучасний стан туристичного сектору в Україні під час військової агресії Росії. Доречним є використання механізмів державного регулювання для підтримки туристичного сектору, розроблення стратегічного планування з урахуванням можливих ризиків, прогнозуючи багатовекторну модель розвитку подій. З огляду на вищезазначене, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Сінгуцького О. В. не викликає сумнівів.

2. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості та достовірності, сформульовані мета й завдання узгоджені з предметом та об'єктом дослідження. Структурно та за обсягом дисертаційна робота є збалансованою, має логічну композицію й представлена комплексом теоретичних положень, науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо поглиблення теоретичних, науково-методичних засад щодо розвитку туристичної діяльності в Україні.

Достовірність отриманих у дисертаційній роботі результатів та їх повнота забезпечені опрацюванням значної кількості використаних джерел, обробленням статистичних даних, апробацією результатів дослідження, що містяться в дисертаційній роботі.

Викладені в дисертації Олександра Сінгуцького пропозиції та рекомендації є завершеними, логічними та послідовними. Логіка дослідження, використання сукупності загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів, усі види апробації наукової роботи, результати аналізу змісту дисертації дають

змогу зробити висновок про достатню аргументованість та достовірність її положень, висновків і рекомендацій.

Зміст дисертації Сінгуцького О.В. відповідає обраній темі, характеризується логічністю та комплексністю.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку туризму в Україні.

При цьому автор отримав такі наукові результати.

Заслуговує на увагу розроблений автором метод градації потенційно небезпечних зон для ведення туристичної діяльності під час бойових дій, який передбачає визначення територій для створення спеціальних економічних зон розвитку туризму, територій саморозвитку та туристичних кластерів, що дасть змогу створювати спеціальні економічні туристичні зони для спонукання переміщення капіталів з територій підвищеного ризику й зменшення відтоку інвестицій за кордон.

Вагомим доробком вважаємо запропонований здобувачем механізм визначення туристичного збору під час кризового стану, застосовуючи коефіцієнт привабливості туристичної зони, за методикою: чим більший коефіцієнт, тим вища ставка збору, – що дасть змогу збільшити дохідну частину місцевих бюджетів, враховуючи залучені інвестиції, зайнятість населення в туристичній сфері, привабливість рекреаційної зони тощо.

На особливу увагу заслуговує удосконалений автором науковий підхід до стратегічного планування шляхом поділу на часові періоди, що базується на дослідженні економічної циклічності, модель якої передбачає адаптування системи планування туристичної галузі відповідно до фаз поліпшення чи стагнації системного, стабільного та безупинного розвитку туристичної сфери завдяки прогнозованості й оперативному втручання органів виконавчої влади в разі відхилення цільових показників.

Розвинено принцип упровадження громадянської ініціативи на основі

використання зарубіжного досвіду шляхом створення колегіального органу, який складається з науково-педагогічних працівників і фахівців галузі туризму, функції якого полягатимуть у розробці та контролі за виконанням етапів стратегічного планування розвитку туризму, підпорядкованого структурі Державної агенції з розвитку туризму.

Позитивно оцінюємо пропозиції щодо створення міста-пам'ятки на базі зруйнованої внаслідок бойових дій територіальної одиниці як захід культурно-інформаційної політики держави, що сприяє впізнаваності України та відображенню наслідків бойових дій для міжнародної спільноти (на міжнародній арені).

4. Значущість дослідження для науки і практики та напрями його використання

Теоретична значущість дослідження полягає в поглибленні теоретичних, науково-методичних засад щодо формування та реалізації державної політики розвитку туризму в Україні. Основні наукові положення дисертаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій та методичних напрацювань, які в сукупності формують основу для їх упровадження в практичну діяльність органів публічної влади та місцевого самоврядування.

Основні науково-теоретичні положення й практичні рекомендації, викладені в дисертації, використовують у діяльності департаменту культури і туризму у Запорізькій міській раді. Теоретичні положення, узагальнення й висновки дисертації використовують у Класичному приватному університеті при викладанні таких дисциплін: «Державне управління», «Управління ресурсами та антикризове управління», «Управління якістю туристичних послуг», «Інноваційні технології в туризмі», «Міжнародний туризм». Зокрема, науково-практичні результати дисертації виконані згідно з тематикою науково-дослідних робіт Класичного приватного університету. Основні теоретичні висновки й науково-практичні рекомендації автора оприлюднено на шести наукових міжнародних конференціях, які пройшли в Україні та в Європейському Союзі.

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях

Результати дисертаційної роботи, висновки та рекомендації знайшли відображення в авторитетних вітчизняних наукових виданнях. Основні теоретичні та практичні положення, результати, висновки і пропозиції викладено у 12 наукових працях, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, 6 – матеріали конференцій. Публікації достатньою мірою розкривають основний зміст дисертації та відповідають встановленим вимогам. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають здобувачеві право публічного захисту дисертації. Апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

6. Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації, а також публікацій здобувача свідчить про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. Зокрема, дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення автора надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні ресурси.

7. Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Порівняльний аналіз анотації та основних положень дисертації Сінгуцького О.В. засвідчує їх повну відповідність. Анотація не містить інформації, яка б була відсутня в тексті дисертаційної роботи. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог, встановлених МОН України.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Положення, викладені у вступі та розділах основної частини дисертації, що стосуються постановки проблеми в цілому та її окремих аспектів, свідчать

про теоретичну й практичну важливість і перспективність цих питань для наукового дослідження. У цілому позитивно оцінюючи рецензовану роботу, зауважимо, що дисертація містить деякі дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення автором під час прилюдного захисту, зокрема:

1. На стор. 58 (Рис. 1.3.), автор наводить державну структуру функціонування рекреаційно-туристичної діяльності в Україні, до якої входять різні ланки державного апарату. Не зрозуміло, яким чином всі вищезазначені органи, як то міністерства, центральні органи виконавчої влади, Антимонопольний комітет України, Національні комісії і т.ін. відносяться до державної структури функціонування туризму та який їх взаємозв'язок з Державним агентством розвитку туризму в Україні.

2. В дисертаційному дослідженні автор приділяє достатньо уваги Загальноєкономічній стратегії розвитку туризму. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби автор приділив окрему увагу Карпатському регіону, зокрема охарактеризував слабкі та сильні сторони, надав сценарії розвитку його туристичного комплексу, адже саме Карпатський регіон, на наш погляд, на сучасному етапі розвитку досягнув значних успіхів у царині розвитку туристичної інфраструктури та туризму. Вважаємо, що винесення зазначеного питання в ранг національної / регіональної стратегії дозволить системніше підійти до вирішення завдання розвитку і реалізації потенціалу туристичного комплексу Карпатського регіону України, включно з подоланням актуальних викликів сьогодення.

3. На Рис. 3.1. (п. 3.1, Розділ 3) автор визначає заходи щодо удосконалення механізмів державної політики розвитку туризму, зокрема наводить інструменти таких механізмів, як адміністративно-правовий, економічний, організаційний. Але, на наш погляд, в тексті дисертації не чітко визначені заходи щодо удосконалення кожного з наведених механізмів.

4. На стор. 118, у Табл. 2.2 автор наводить динаміку розвитку туризму в Україні за 2016–2023 рр. На наш погляд, таблиця виглядала б більш завершеною, якщо автор показав би темпи зростання чи зниження такої

динаміки розвитку у 2023 р. по відношенню до 2016 р. Крім того, для більш наочного сприйняття доцільно було б графічно відобразити тенденцію змін показників розвитку туризму за обраний період.

5. В тексті дисертації автор наводить аргументи на користь створення та розвитку туристичних кластерів. Однак, Україна вже має певний досвід з його як позитивними, так і негативними (проблемними) сторонами. То ж, на наш погляд, в роботі доцільно було б навести результати аналізування існуючих практик функціонування такого роду кластерів, враховуючи й зарубіжний досвід.

6. Автором у третьому розділі (стор. 168) серед інших пропозицій щодо шляхів розвитку туризму в Україні, запропоновано запровадження алгоритму компенсації анексованого майна. На наш погляд, пропозиція є слушною, але потребує уточнення та деталізації питання щодо ролі в цьому органів державного управління та приватного сектору економіки, міжнародної підтримки та щодо гарантій стосовно запропонованого алгоритму компенсації анексованого майна.

9. Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційна робота Сінгуцького Олександра Вікторовича на тему «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, в якому отримані нові результати, що в сукупності вирішують поставлене наукове завдання. Робота виконана на достатньому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності; за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України.

Дисертаційна робота «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні» відповідає галузі 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016

року №261, відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМУ №341 від 21.03.2022 р.), а її автор – Сінгуцький Олександр Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування.

РЕЦЕНЗЕНТ,

доцент кафедри публічного управління
та землеустрою Інституту управління
Класичного приватного університету
(м. Запоріжжя),
кандидат наук з державного управління,
доцент

Катерина НАБОКА